

Aluminiuliorfiliornissamat suliat killiffiat ineriartorsimanerallu pillugit nassuiaat

(Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussinermi oqaaserisassat

Nuannaarutigaa aluminiuliorfiliornissamat suliat killiffiat ineriartorsimanerallu pillugit Naalakkersuisut nassuiaataat saqqummiussinnaagakku.

Aluminiuliorfissaq pillugu suliat 2006-imili piorsaavigineqalersut qaqugu aammalu qanoq ilusilimmik piviusunnngorteriarnissaannut aalajangertoqarnissaanut suli naammattunik tunngavissaqanngilagut. Nassuiaatip matuma pingaarnertut siunertaraa Inatsisartut nutaat ilisimatissallugit suliap killiffianik aammalu ukiuni tullerni politikikkut aalajangiivigisassat suunerinik.

Aallarniutigalugu suliaq ataatsimut isigalugu oqaaseqarfigilaarusuppara. Ukiuni arlalinngortuni aningaasatigut immitsinnut napatilernissatta piorsaaviginissaa eqqartorparput. Inuussutissarsiornikkut ineriartortitsisinnaanerput pillugu nalunaarusiarpasuit pilersaarusiarpasullu suliarineqarsimapput. Namminersornerullutik Oqartussaasimasut iluanni aammalu kommunini piffissap ingerlanerani suleriesissiat pilersaarutillu inuussutissarsiornermik pitsanngorsaasussat ineriartortinneqarlutillu tulluussarneqartarsimapput. Suliniaqatigiiffiit nunatsinneersut aamma danskit allamiullu ilisimatusarfii kommissioniilu siunnersuuteqartarsimapput qanoq iliorutta pilerternerusumik pitsaanerusumillu naalagaaffiup ataatsimut tapiissutai pisariaarutsikkiartorsinnaanerivut, inuiaqatigiinnilu pissagissaarneq namminerlu isertitanik imminut napatinneq namminersuutigalugit pilersillutigit.

Nalunaarusiat suleriesissiallu amerlanerit tamarmik assigiimmik tikkuartorpaat ilinniagaqarsimassutsip, nioqutissiornerulernissap aammalu inuussutissarsiutit nalinginnaanerusut iluini pissutsinik tulluussaanissaq. Nassuerutigissavarpulli siunniussat tamakku suli tamakkiisumik anguneqanngimmata, aammalu inuussutissarsiornerep iluani malunnaatilinnik aammalu pisarialinnik suli allannguisoqanngimmat.

Ukiuni kingullerni aatsitassarsiornikkut piorsaaneq malunnaatilimmik pitsaasunillu ingerlasimavoq. Takornariaqarneq ajunngitsumik ineriartorpoq, naak ukiut ilaanni nunarsuatsinni aningaasaqarnikkut ilungersunartorsiomeq pissutigalugu kinguariaateqartaraluarluni. Annikkaluartumik sermip ergullu aammalu pisuussutit uumassusillit iluanni inuussutissarsiutinik nutaanik piorsaavugut, kisianni aningaasatigut immitsinnut napatilernissatsinnut suli aqut takeqaaq.

Naalakkersuisut nutaat sulissutigissavaat nunap immikkoortuini inuussutissarsiornikkut piorsaanerup siunertalimmik sukarnissaa.

Aluminiuliorfiliornernakkut Kalaallit Nunaata aningaasatigut imminut napatittunngornissaa qulakkeerneqarsinnaanngilaq, kisiannili kitaata qeqqanut pingaaruteqassaqaluni. Siullermeerutaasumik erngup nukerujussua atorluarlugu nunatta avataanut niuersinnaalissaagut. Maniitsup eqqaani suliffissarpasuit pilersinneqarnerisigut nunatta sinnerani illoqarfiit iluaquserneqassapput. Nunatta karsia kommunillu akileraarutitigut isertitaqarnerulissapput.

Kisianni suliassap taassuma pisariaqalersissavaa ilinniarsimassuseq aamma sulisunik suliassanut nutaanut ilinniartitseqqinneq, suliffeqarfiit pilersuinermik suliqaartussat piumaffigineqassapput aammalu illoqarfiit Maniitsumi sulisussanik pilersueqataasussat unammilligassaqaassaat. Paasiniartariaqarparput Maniitsumi attaveqarnikkut angallannikkullu qanoq piorsaasoqassanersoq, aammalu aningaasalersuinikkut Nunap karsia, kommuni namminersorlutillu suliffiutillit qanoq nammaqatigiissanersut.

Misissuinerit suliap qanoq ingerlateriaqqinnissaanut aalajangiinissamut tunngavissisussat suli naammassinngilavut. Upernaaru 2010-mi Inatsisartut ataatsimiilerpata Naalakkersuisunit naatsorsuutigaarput Avatangiisit qanoq sunnerneqarnissaannut nalilersuutit (SMV) saqqummiussinnaassallugit. Aammattaaq upernaaru apeqqut pingaaruteqarluinnartoq oqaluuserissavarput, tassalu kikkut piginnittuunissaannik apeqqut. Tassa suliap taassuma ingerlateriaqqinnissaanut aalajangigassat imaannaanngitsut marluk.

Inuiaqatigiinnut sunniutissat nalilersorneri naammassilerpavut aallarnisartussanngorlugillu piginnittuunerup ilusissaasa assigiinngitsut iluaqutaat ajoqutaallu. Taamaattumik ullumikkut oqaluuserissanngikkallarparput Namminersorlutik Oqartussat erngup nukiliorfinnik aatsitsivimmillu piginneqataassanersut, imaluunniit iluarnersorsoq Alcoa-mut siunnersuutigigutsigu kisermaassillutik – immaqqa allanik piginneqateqarlutik – erngup nukiliorfimmik aatsitsivittaaniillu sanaartorlutillu ingerlatsigunik.

Uani ataatsimiinnermi oqaluuserereerparput erngup nukinganik atorluanaanissamut inatsisissamut siunnersuut. Aammattaaq pisariaqartussaavoq nalilersuivigissallugit kulturikkut eriagisassat sumiiffinni pineqartuni qanoq illersorneqassanersut, aammalu suliap piviusunngortinneqassappat allatigulluunniit inuutissarsiornikkut inuiaqatigiinnut pingaaruteqarluinnartunik ingerlatsisoqalissappat eriagisassat tamakku pillugit qanoq periuseqartoqartassanersoq. Tamakku pillugit Naalakkersuisut suliassaqarfiit akimorlugit qanoq aaqqiisoqarsinnaaneranik misissuisunik aallartitsipput. Ilimagineqarsinnaavoq tamatuma kingunerissagaa kulturikkut eriagisanik eqqissimatitsineq pillugu inatsisartut inatsisaata allannguutissaanik aappaagu upernaakkut Inatsisartut ataatsimeeqqilerpata siunnersuuteqartoqarnissaa.

Aalajangigassat imaannaanngitsut siunitsinniipput, taakkulu pereerpata aatsaat aluminiuliorfissamut suliap piviusunngussanersoq paasinarsiumaarpoq.

Nassuiaatip Inatsisartuni oqaluuserineqarneratigut Naalakkersuisut upernaamut aalajangiiffigisassatut siunnersuusiornissatsinnut immersorluarneqarnissarput neriuutugalugu taama oqaaseqarpunga.